

PM Rotel X (Dnr KS 2021/1467)

Återstartsutredningens betänkande Från kris till kraft - Återstart för kulturen (SOU 2021:77)

Remiss från Kulturdepartementet

Remisstid 16 februari 2022

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Jonas Naddebo anför följande.

Ärendet

Regeringen tillsatte den 22 december 2020 utredningen ”Återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin”. Regeringens särskilda utredare fick i uppdrag att lämna konkreta förslag till regeringen på insatser för att starta upp, återhämta och utveckla kultursektorn under och efter coronapandemin. I betänkandet ”Från kris till kraft - Återstart för kulturen” (SOU 2021:77) som lämnades till regeringen och kulturministern den 30 september 2021, föreslår utredningen att regeringen gör en tvåårig satsning på kultursektorns återstart efter covid-19-pandemin och därefter långsiktigt förstärker kultursektorns ekonomiska förutsättningar.

Kulturdepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, Stockholms Stads-
hus AB och Stockholm Business Region AB. På grund av den korta remisstiden har kulturnämnden besvarat remissen med kulturförvaltningens och stadsarkivets gemensamma kontorsyttrande. Stockholms Stadshus AB har underremitterat till dotterbolaget Kulturhuset Stadsteatern AB.

Stockholm Business Region AB har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret är positivt till förslag som syftar till att identifiera och systematiskt stärka förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar vilka utgör en betydande del av Stockholms näringsliv, men vill understryka vikten av att hänsyn tas till kommuners olika förutsättningar samt till det kommunala självstyret.

Kulturförvaltningen och stadsarkivet instämmer i allt väsentligt i utredningens övergripande bedömning av konsekvenserna av pandemin för kulturen, men påpekar bland annat att en ny utredning om nationell samordning av bibliotekens utlån av e-medier behöver ta sin utgångspunkt i det kommunala ansvaret för biblioteksverksamheten.

Kulturhuset Stadsteatern AB delar utredningens analys om att kultursektorns långsiktiga horisont måste stärkas för att möjliggöra planering, konstnärlig utveckling och förnyelse samt anser att förslagen om ekonomiska stimulanser till regionala och lokala aktörer är av särskild vikt för att få en spridning resurser inom kulturlivet.

Mina synpunkter

Pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har haft, och fortsätter att ha, förödande konsekvenser för kulturlivet. En stor och viktig sektor har långa perioder i praktiken haft näringsförbud.

Nästan hälften av Sveriges kulturaktörer är verksamma i Stockholm och en stor del av den kultur som konsumeras i Sverige produceras här. Vart femte företag i Stockholm är verksamt inom den kulturella och kreativa sektorn och branschen utgör en basindustri och en tillväxtmotor för Stockholm. Film, livescener och ett levande nattliv gör Stockholm till en attraktiv stad som lockar till sig talanger inom andra kreativa branscher.

Vi såg det därför angeläget för Stockholm att gå i bränschen för en nystart av kulturen. I oktober 2020 tillsatte jag en expertutredning för att få svar på vilka de största utmaningarna för Stockholms kulturliv kommer vara efter pandemin, samt vilka reformer och insatser som stärker Stockholms kulturaktörer och kreatörer. Utredningen tittade även på digitaliseringen och vilka lärdomar vi kan ta med oss, hur frilanssituationen och finansieringen påverkar framtidens kulturliv samt hur det ser ut internationellt.

Nystartsrapporten – i skuggan av en pandemi. Hot och möjligheter för kulturlivet i Stockholm var klar och överlämnades i april 2021. Rapporten utmynnade i 21 förslag på bland annat hur villkoren för frilansare och egenföretagare kan förbättras och hur kulturlivets status och ekonomiska ställning ska stärkas framåt. Av de förslag som ligger inom kommunens befogenheter har en majoritet redan införts och förverkligats.

Återstartsutredningens betänkande *Från kris till kraft – återstart för kulturen* ger en bild av pandemins effekter på kultursektorn som till stor del överensstämmer med resultaten från *Nystartsrapporten*. Pandemin har pågått längre än de flesta av oss kunde förutspå då utredningarna tillsattes. Jag välkomnar utredningens förslag att skapa långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar. Men det är inte bara kortsiktiga ekonomiska stöd som hämmar verksamheters möjligheter att planera långsiktigt. Pandemin har visat hur bräckliga villkoren för kultursektorn är, inte minst för frilansare och egenföretagare där samhällets skyddsnät inte varit anpassade. Krisstöd som inte tagit hänsyn till det kulturella ekosystemets utformning har resulterat i att många fallit mellan stolarna. Restriktioner och publiktak har vid upprepade tillfällen med kort framförhållning införts för verksamheter som är beroende av långa planeringshorisonter. Ett viktigt förslag i utredningen är därför att öka kunskapen om kulturella och kreativa näringar (KKN) inom näringspolitiken, men även övriga beslutfattare och myndigheter, på statlig såväl som regional och kommunal nivå, behöver större kunskap om det kulturella ekosystemets dynamik. Det gynnar utsikterna för att vi tillsammans ska lyckas skapa goda förutsättningar för kultursektorns återstart och utveckling samt möjliggöra ett starkt, hållbart och oberoende kulturliv i alla delar av Sverige.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart

Stockholm den 9 februari 2022

JONAS NADDEBO

Bilaga

Från kris till kraft. Återstart för kulturen (SOU 2021:77) Betänkande av Utredningen återstart för kulturen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Vi välkomnar den statliga utredningen och förslaget om en tvåårig satsning för kultursektorns återstart efter covid-19-pandemin. Statens bidrag till kulturen har under pandemin varit viktig för stadens kultur, dessvärre har den grönbåa majoriteten agerat passivt i denna fråga. Det är därför viktigt att Stockholm stad nu bidrar genom att ta ett större ansvar och ser till att hela stadens kultursektor får rätt och mer stöd i dess återstart.

Kulturbranschen har under pandemin varit en av de samhällssektorer som drabbats hårdast av de restriktioner som införts för att hindra smittspridningen av covid-19. Nu när samhället öppnar upp igen är sektorn redan kraftigt försvagad på många håll och därför behöver staden lägga en stark kulturbudget som innefattar långsiktiga, generösa och omfattande stöd.

Det är viktigt att ha med sig att redan innan pandemin har stadens kultursektor tampats med flera utmaningar på grund av de stora nedskärningar som den nuvarande blågröna majoriteten genomfört i stadens kulturbudget. Till exempel slog nedskärningarna väldigt hårt mot stadens bibliotek. Stockholm behöver både fler och bättre bemannade bibliotek samt fler offentliga rum och verksamheter som till exempel medborgarkontor, fritidsgårdar, samlingslokaler och kulturskolelokaler. Det är i dessa demokratiska rum som mycket av stadens kultur har möjlighet att utvecklas och skapas.

Det krävs ordentliga insatser för att stödja Stockholms fria kulturliv. Stockholms stad behöver därför en långsiktig och stark kulturbudget som kompletterar den statliga tvååriga satsningen som föreslås. Vi anser att stadens kulturbudget måste behålla mångfalden bland kultursektorns alla aktörer och inte enbart Stockholms näringsliv och etablerade företagare. Det är nu hög tid för staden att se till att alla aspekter av kulturen ges de rätta verktygen för att kompensera för den kulturskuld som byggts upp och att trösklar sänks där ingångar tillbaka till kulturen skapas för stadens barn och unga.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Ersätтарыtrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen tillsatte den 22 december 2020 utredningen ”Återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin”. Regeringens särskilda utredare fick i uppdrag att lämna konkreta förslag till regeringen på insatser för att starta upp, återhämta och utveckla kultursektorn under och efter coronapandemin. I betänkandet ”Från kris till kraft - Återstart för kulturen” (SOU 2021:77), som lämnades till regeringen och kulturministern den 30 september 2021, föreslår utredningen att regeringen gör en tvåårig satsning på kultursektorns återstart efter covid-19-pandemin och därefter långsiktigt förstärker kultursektorns ekonomiska förutsättningar.

Kulturdepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden, Stockholms Stads- hus AB och Stockholm Business Region AB. På grund av den korta remisstiden har kulturnämnden besvarat remissen med kulturförvaltningens och stadsarkivets gemensamma kontorsyttrande. Stockholms Stads- hus AB har underremitterat till dotterbolaget Kulturhuset Stadsteatern AB.

Stockholm Business Region AB har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Av kommunfullmäktiges budget 2022 framgår att Stockholm ska vara en levande, inkluderande, öppen, kreativ och modern kultur- och evenemangstad. Kulturnämnden ska stödja kommunstyrelsen i stadens arbete med att växla upp Stockholm efter pandemin där kultur- och evenemangsverksamheten har en viktig roll.

Vidare framgår det att kulturnämnden ska underlätta kulturlivets återhämtning genom att stödja stadens kulturliv, säkra barn- och ungdomskultur, öka äldres tillgång till kultur och motverka äldres isolering, samt hindra att den viktiga kulturella infrastrukturen i form av scener, samlingslokaler och andra publika lokaler försvinner för kulturlivet i Stockholm.

Kommunfullmäktige har målet att Stockholm ska ha Sveriges bästa företagsklimat 2025 och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Stadsledningskontoret konstaterar att etablering av företag är avgörande för att skapa tillväxt och nya arbetstillfällen.

Ökad samordning och en tydlig organisering inom stadens verksamheter är av stor betydelse för att främja näringslivets etablering och utveckling. De kulturella och kreativa näringarna är delar av den snabba teknikutvecklingen.

Kommunfullmäktige antog i maj 2021 Kulturstrategiskt program för Stockholms stad (Dnr KS 2020/1109) som syftar till att främja samverkan mellan kulturlivet och staden. En viktig del i detta är bland annat att tydliggöra hur externa aktörer kan bidra till kulturens plats i stadsutvecklingen samt arbeta strategiskt för de kulturella och kreativa näringarnas behov i en växande stad.

I december 2021 beslutade kommunfullmäktige om Stockholms stads strategi för nattklubbar och livescener ((Dnr KS 2021/754). Det övergripande målet för strategin är att Stockholms stad ska vara en nattklubbs- och livescensvänlig stad som aktivt skapar goda förutsättningar för nattklubbar, livescener och arrangörer i en växande stad.

Stockholms stads näringslivsarbete har fått en tydligare styrning i samband med att kommunfullmäktige beslutade 2020 om Stockholms stads näringslivspolicy (Dnr KS 2019/273). Näringslivspolicyn ska bidra till att staden utvecklar organisation och arbetssätt för att bli mer näringslivsfrämjande. Stadsledningskontoret konstaterar att kulturen är en central del av stadens näringslivsfrämjande arbete då de kulturella och kreativa näringarna står för en betydande omsättning.

Stadsledningskontoret delar utredningens övergripande bedömning av konsekvenserna av pandemin för kulturen och konstaterar att pandemin starkt har präglat samhällsekonomi och allas dagliga liv det senaste året. Näringslivet i Stockholm, med bland andra många företag inom kulturella och kreativa näringar har drabbats hårt av restriktionerna för att minska smittspridningen i kombination med ett stort bortfall av turister.

Stadsledningskontoret är positivt till förslag som syftar till att identifiera och systematiskt stärka förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar vilka utgör en betydande del av Stockholms näringsliv. Vidare anser stadsledningskontoret att stödet till ett återstartat och vitaliserat kulturliv är ett angeläget åtagande som behövs för att samhället efter en global pandemi och medföljande omfattande men nödvändiga smittskyddsåtgärder kan vara öppet och dynamiskt.

I linje med Stockholms stads budget, mål, styrdokument, strategier och fokus på åretstart av kulturlivet välkomnar stadsledningskontoret utredningens flertal olika riktade förslag om verksamhetsbidrag, stödsatser och ekonomiska stimulanser då det finns en koppling mellan förslagen och stadens egna återstartsarbete för kulturlivet.

Förslagen i utredningen innebär att statens kostnader för kultur och näringspolitiska insatser kommer att öka. Totalt uppgår utredningens förslag till 3,9 miljarder år 2022-2024. Efter 2024 uppgår förslagen till 760 miljoner årligen. Utredningen föreslår bland annat att Kulturrådets utvecklingsbidrag till kommunal kulturskoleverksamhet förstärks permanent så att det från och med 2023 uppgår till 200 miljoner kronor om året. Stadsledningskontoret vill i sammanhanget poängtera att kontinuitet och långsiktighet behöver säkerställas för de verksamheter och aktörer som påverkas.

Stockholms stads egna kulturverksamheter är en viktig bas för det breda deltagandet i kulturen med museer, kulturskola, fritidsverksamhet och bibliotek. Utredningens förslag har ingen direkt påverkan på det kommunala självstyret men stadsledningskontoret noterar att det föreligger ytterligare utredningsbehov kring exempelvis kulturskolelag, regionala kulturskolesamordnare och ytterligare statliga insatser för att stärka kulturskolan. Stadsledningskontoret vill därför understryka vikten av att hänsyn tas till kommuners olika förutsättningar samt till det kommunala självstyret.

Mot bakgrund av stadens mål om att Stockholms ska ha Sveriges bästa företagsklimat ser stadsledningskontoret positivt på utredningens förslag om att förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar (KKN). De kulturella och kreativa näringarna utgör en betydande del av Stockholms näringsliv. Verksamheter inom den så kallade kulturella kärnan har sin bas i olika konstnärliga uttryck och de utgör grunden för den kreativa sektorn.

Utredningen föreslår att regeringen genomför en omfattande satsning på att ta tillvara digitaliseringens möjligheter. Stadsledningskontoret konstaterar att det digitala utbudet och de digitala arbetssätt fått en skjuts under pandemin och anser att det är av stor vikt att ta tillvara och bygga vidare på erfarenheter som exempelvis gjorts under pandemin i form av samverkan, ökad digitalisering och förbättringar i arbetssätt, rutiner och strukturer.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet

Kulturförvaltningens och stadsarkivets gemensamma tjänsteutlåtande daterat den 10 december 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Övergripande synpunkter och reflektioner

Förvaltningarna ser positivt på Återstartsutredningens breda genomlysning och analys av ett så viktigt område som pandemins konsekvenser för kulturen. Förvaltningarna instämmer i allt väsentligt i utredningens övergripande bedömning av konsekvenserna av pandemin för kulturen lokalt, regionalt och nationellt.

Pandemin har slagit mycket hårt mot Stockholms kulturliv. Stockholm har en stor koncentration av konstnärer, utbildningar inom de flesta konstarter på alla nivåer och inte minst den största publiken och marknaden för konstnärer. Den kris som pandemin har inneburit, både för kulturskapare och för kulturdeltagare, har därmed blivit särskilt påtaglig i Stockholm. Ungefär hälften av Sveriges konstnärer bor och arbetar här. Det kulturutbud som skapas i Stockholm når inte bara de egna invånarna och besökare utan blir en del av det regionala, nationella och internationella utbudet. Situationen för kulturlivet i Stockholm får därmed stor påverkan på kulturlivet även i andra delar av landet.

Med anledning av pandemins påverkan på kulturlivet i Stockholm togs ”Nystartsrapporten - I skuggan av en pandemi – hot och möjligheter för Stockholms kulturliv” fram under 2021. Det är en extern, oberoende expertutredning som beställdes av stadens kulturborgarråd. Utredaren har haft i uppdrag att beskriva situationen och utmaningarna för kulturskapare, arrangörer och kreatörer i Stockholm under den rådande pandemin och hur förutsättningarna för Stockholms kulturliv kan förbättras efter pandemin. Nystartsrapporten innehåller konkreta förslag som ska främja en hållbar och långsiktig framtid för kulturen.

Stockholms Nystartsrapport visar på att den förutsättning som uteslutande är viktigast för samtliga aktörer inom stadens kultursektor är bibehållna eller utökade offentliga anslag. Ungefär tre fjärdedelar av tillfrågade kulturaktörer uppger att de fått försämrade ekonomi under pandemin och nära två tredjedelar anser att det kommer att bli en stor eller mycket stor utmaning att säkra publikintäkter och verksamhetsbidrag även efter pandemin. Den bild som ges i Nystartsrapporten överensstämmer alltså väl med Återstartsutredningens analys om en hårt drabbad kultursektor. Den samlade bilden av Nystartsrapportens vittnesmål från Stockholms fria kulturliv är annars mångfacetterad och stadens kulturaktörer beskriver en komplex bild av behov och utmaningar. Samlat skapar det en bild av ett differentierat kulturliv med många olika behov. Kulturförvaltningen och Stadsarkivet välkomnar därför att Återstartsutredningen presenterar en bredd av åtgärdsförslag med olika syfte, målgrupper och tidsperspektiv. Återstartsutredningens åtgärdsförslag, som främst vänder sig till statliga aktörer, är ett välkommet komplement till de åtgärdsförslag som presenterades i Nystartsrapporten, som fokuserade på Stockholms stad. Kulturförvaltningen och Stadsarkivet hoppas på en god samverkan mellan Stockholms stad, region och stat för att tillsammans lindra pandemins effekter. Detta för att motverka den otydliga ansvarsfördelning mellan olika styrnivåer som lyfts i Återstartsutredningen

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet instämmer i Återstartsutredningens bild av att pandemin även har lett till utveckling inom kultursektorn, inte minst vad gäller digitalisering. Offentliga aktörer måste fortsätta att stödja det utvecklingsarbete som inletts under pandemin och möta de omfattande digitaliseringsbehov som fortfarande finns inom kulturlivet. Offentliga aktörer bör kunna erbjuda resurser till fortsatt utveckling av teknik, metoder och kompetens men även insatser som stärker det fria kulturlivets aktörer så att de bättre kan förvalta eller ha kontroll över sitt digitala innehåll och affärsmodeller.

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet instämmer även i analysen att det kommer att behövas extra offentligt stöd till kulturaktörer under längre tid. Detta för att minska pandemins negativa effekter på kulturlivet så väl som för de invånare som har rätt att ta del av kultur. De nationella krisstöd som kulturaktörer i Stockholm har fått ta del av under pandemin har varit

av stor betydelse för stadens kulturliv. Givet den osäkerhet som råder och att pandemin fortfarande pågår vill kulturförvaltningen särskilt lyfta vikten av att regeringen, i enlighet med Återstartsutredningens rekommendation, fortsätter att dela ut krisstöd om restriktionerna förlängs eller återkommer.

Synpunkter på ett urval av utredningens förslag

Kulturförvaltningen och Stadsarkivet vill kommentera några av utredningens förslag som särskilt berör den verksamhet som förvaltningarna ansvarar för. Utredningens övriga förslag lämnas utan synpunkter.

Ta tillvara digitaliseringens möjligheter

Utredningens förslag: Framtida satsningar på digital kultur behöver bli ekonomiskt hållbara. Inom både biblioteks- och litteraturområdet samt filmområdet utmanar den digitala utvecklingen de etablerade strukturerna. För att möta de utmaningar som den ökade utlåningen av e-böcker medför föreslår vi att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att ta fram formerna för en nationell samordning av bibliotekens utlån av e-böcker.

Förvaltningarnas synpunkter: Kulturförvaltningen delar i stort den problembild utredningen beskriver gällande e-bokssituationen för bibliotek. E-böcker är en viktig och komplex utmaning för Sveriges folkbibliotek. De institutioner och den infrastruktur som byggts upp kring hanteringen av fysiska böcker kan inte självklart hantera e-böcker och strömmande ljudböcker. Den väsentliga skillnaden är att hanteringen av fysiska böcker i huvudsak utgår från boken som fysiskt objekt, medan hanteringen av e-böcker utgår från de licensavtal som reglerar rättigheter för att läsa, eller snarare öppna, boken. Konsekvensen av detta är att fysiska medier för ett bibliotek innebär fasta kostnader för böcker, lokaler och logistiksystem medan e-medier i stort innebär avtalade licenskostnader.

Utredningen ger här en bild av en formatstyrd logik som tvingar biblioteken in i en viss typ av avtal. Kulturförvaltningen vill därför lyfta att de avtalsmodeller som finns idag inte är nödvändiga och att det vore fullt möjligt för biblioteken att förhandla fram andra avtal än de som idag är rådande. Kulturförvaltningen vill också lyfta att de avtal som det är möjligt för ett bibliotek eller en annan offentlig aktör att förhandla om är beroende av vilken infrastruktur som byggs upp för förmedling av digitala medier.

En aspekt som inte lyfts i utredningen gäller konsekvensen för enskilda kommuner av att förmedling av digitala medier inte är beroende av en fysisk plats. I storstadsregioner där medborgare rör sig mellan kommungränserna fungerar storkommunerna i praktiken som regionala bibliotek. Ca 25 procent av e-boksanvändningen vid Stockholms stadsbibliotek kommer från användare bosatta i andra delar av regionen. Utöver att bära kostnaden för de egna invånarna bär alltså de stora kommunerna en betydande del av kostnaderna utanför den egna kommungränsen. Konsekvensen av skrivningar i bibliotekslagen 2§ och 6§ att folkbiblioteken ”ska vara tillgängliga för alla”, tillsammans med skrivning i 9§ om att avgiftsfritt ge tillgång till litteratur oavsett publiceringsform, hindrar folkbiblioteken att införa begränsningar i hur bibliotekstjänster kan användas av andra kommuners invånare. Begränsningar i tillgång till digitala folkbibliotekstjänster får därmed till följd att begränsningar drabbar alla användare.

Ett nationellt kompensationsystem för lån utanför kommungränserna är enligt kulturförvaltningens bedömning en nödvändig del av en nationell infrastruktur för folkbibliotekens e-medier. Ett sådant system kan byggas upp antingen genom fördelning av statliga medel, likt dagens system för fjärrlånekompensation till de statliga biblioteken, eller genom att fördela pengar mellan kommunerna.

I utredningens stycke 7.6.2 föreslås en utredning av formerna för en nationell samordning av bibliotekens utlån av e-böcker. Kulturförvaltningen tillstyrker en utredning eftersom området behöver belysas, problematiseras och konkretiseras. Förvaltningen vill dock betona att folkbibliotek är ett kommunalt ansvar och att statens roll i förhållande till det kommunala uppdraget inte är självklar. Kulturförvaltningen delar den bedömning som Post- och telestyrelsen gör i utredningen: att det sätt på vilket förslagen, genom beroendet av en enskild aggre-

gator och agent, tar betalt för e-medier har begränsat marknaden och därmed fördyrat digitaliseringen av biblioteken. Att staten genom en nationell plattform skulle ta över ansvaret enligt samma modell är inte önskvärt.

Frågan om folkbibliotekens e-medier har utretts ett flertal gånger under de senaste tio åren, och en ny utredning behöver en annan utgångspunkt än de tidigare utredningarna. Kulturförvaltningens bedömning är att en ny utredning om nationell samordning av bibliotekens utlån av e-medier behöver ta sin utgångspunkt i det kommunala ansvaret och den kommunala finansieringen av biblioteksverksamheten, liksom i möjligheten att genom en annan infrastruktur än den som finns idag möjliggöra nya former av avtal för allmänhetens tillgång till e-medier via biblioteken.

Genom att tydliggöra och utgå från det kommunala ansvaret kan också statens och regionernas roll synliggöras. En nödvändig del av infrastrukturen är en modell för fördelning av kostnader mellan kommunerna. En annan viktig del är att skapa möjligheter för direkt förhandling med förlagen, inte minst vad gäller tillgången till litteratur som idag inte finns att tillgå genom bibliotekens upphandlade leverantörer. Genom direkt förhandling mellan bibliotek och förlag bör det också vara möjligt att belysa frågor som förlagen själva har svårt att lösa idag, till exempel mindre förlags möjligheter att tillhanda ljudboksversioner av översatt litteratur. Slutligen behöver dagens konstnärspolitiska insatser, till exempel Författarfonden och Kulturrådets distributionsstöd, belysas i förhållande till både bibliotekens utlån av e-medier.

Utredningen bedömer att ekonomiska satsningar på befintliga nationella tjänster kan ske utan att invänta en kommande utrednings slutsatser. Kulturförvaltningen avråder från ett sådant beslut. Inte minst behöver förvaltning och integration med kommunernas digitala bibliotekstjänster tydliggöras innan befintliga statliga tjänster permanentas. Staten bör, enligt kulturförvaltningens bedömning, tillhandahålla infrastrukturella förutsättningar för ett bättre kommunalt ansvarstagande, men kan inte i och med detta ta över kommunernas ansvar för folkbiblioteksverksamheten.

Digitaliseringsatsning för kulturarvet

Utredningens förslag: Kulturarvssektorn behöver dels tillgängliggöra mer av samlingarna digitalt, dels göra fler samlingsvårdande insatser. Utredningen föreslår att regeringen avsätter 150 miljoner kronor 2022 och 325 miljoner kronor per år 2023 och 2024 för en digitaliseringsatsning som omfattar hela sektorn – såväl offentliga institutioner som ideella kulturarvsaktörer. Riksantikvarieämbetet bör ansvara för utformningen och genomförandet, i samverkan med Riksarkivet och Kungliga biblioteket.

Förvaltningarnas synpunkter: Kulturförvaltningen och Stadsarkivet är positiva till att utredningen föreslår en genomgripande satsning på digitalt tillgängliggörande. Vid fördelningen av medel är det dock angeläget att det också finns en plan för hur det digitaliserade materialet ska publiceras, så att det blir möjligt att återsöka och återanvända för medborgare, forskare och fria kulturaktörer. På så sätt kan de offentliga samlingarna bli en viktig resurs även i återstarten av det fria kulturlivet.

Stärk kulturskolan

Utredningens förslag: Kulturskolan spelar en central roll för barns och ungas deltagande i kulturlivet och kan lägga grunden för ett framtida kulturintresse. Utredningen föreslår att Kulturrådets utvecklingsbidrag till kommunal kulturskoleverksamhet uppgår till 200 miljoner kronor årligen från och med 2023. Ett permanent stöd förbättrar kulturskolans möjlighet till långsiktigt utvecklingsarbete. Utredningen föreslår även att regeringen tillsätter en utredning för att undersöka behovet av ytterligare statliga insatser för att främja en jämlik tillgång till kulturskoleverksamhet i hela landet.

Förvaltningarnas synpunkter: Kulturförvaltningen ställer sig bakom förslaget om ett permanent utvecklingsbidrag till kulturskoleverksamhet men vill särskilt betona vikten av långsiktighet i bidragsgivningen. Ett långsiktigt utvecklingsbidrag ger kulturskolorna bättre möjlighet att planera för ett strategiskt arbete.

Kulturförvaltningen stödjer förslaget om en utredning för att undersöka hur man kan främja en jämlik tillgång till kulturskoleverksamhet till alla barn och unga. Kulturförvaltningen förutsätter att en eventuell utredning tar hänsyn till kommuners olika förutsättningar, exempelvis vad gäller demografi och socioekonomiska villkor, samt till det kommunala självstyret. En utredning bör ha en tydlig koppling till verksamhetens identitet och innehåll. Kulturskolan arbetar med att säkerställa alla barns rätt till kultur och arbetar medvetet för att möta barn och ungas varierade behov och önskemål. Kulturskolan behöver hitta strukturer för att nå fler genom nya format och genom ökad tillgänglighet vad gäller tid och platser samt genom samverkan med andra aktörer. Dialogen om kulturskolan behöver utgå från denna bredd i verksamheten samtidigt som den behöver fördjupas.

Kultur i skolan

Utredningens förslag: Skolan är viktig för barns och ungas möte med kultur, och kultur har en stor potential att bidra till skolans uppdrag. I dagsläget finns dock hinder för utbytet mellan skolan och kultursektorn. Utredningen föreslår därför att Skolverket får i uppdrag att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer, i samråd med Kulturrådet och Riksantikvarieämbetet.

Förvaltningarnas synpunkter: Kulturförvaltningen ser det som positivt att Skolverket får uppdraget att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer. Initiativ för att stärka kultur i skolan har tidigare ofta kommit från kulturens område. Det är viktigt att skapa en mottagarkultur och ett incitament i skolorna genom den myndighet som styr skolans verksamhet. I Stockholms stad samverkar kulturförvaltningen med utbildningsförvaltningen för att kultur i ännu större grad ska bidra i skolans verksamhet.

Stockholms Stadshus AB

Underremiss

Kulturhuset Stadsteatern AB:s yttrande daterat den 4 januari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Kulturhuset Stadsteatern är positivt inställd till utredningen och dess förslag.

Utredningen om återstarten för kulturen är central för hela kulturlivet i Stockholm stad. Innehållet i utredningen har direkt påverkan på flertal av Stockholms stads kulturaktörer inklusive Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet. Det är mycket angeläget att genom extra insatser och bidrag stimulera kultursektorn med stödprogram för att tillse en möjlig återstart av kulturverksamheter som generellt blivit mycket hårt drabbade av pandemins effekter.

Kulturhuset Stadsteatern delar utredningens analys om att kultursektorns långsiktiga horisont måste stärkas. Fleråriga verksamhetsbidrag och stödinsatser välkomnas. Detta för att möjliggöra planering, konstnärlig utveckling och förnyelse. För att nå hållbara aktörer måste kulturens aktörer ges längre ekonomiska horisonter. Utredningens flertal olika riktade förslag om ekonomiska stimulanser till regionala och lokala aktörer är viktiga. Det är av särskild vikt att resurser sprids inom kulturlivet.

Nedan kommenteras några centrala förslag i utredningen.

- Att stimulera med riktat ekonomiskt kulturstöd till privatpersonerna är innovativt och välkomnande och medför förhoppningsvis att tidigare besökare återvänder till olika kulturaktiviteter samtidigt som nya målgrupper hittar till kulturlivet. Av den anledningen är det nog värdefullt om det ekonomiska stödet är av den storleken att flertal olika kulturerbjudande också kan efterfrågas. Det är därför önskvärt att stödet åtminstone är av den storleken att det stimulerar till exempelvis ett teaterbesök, och inte enbart knappt ett bio-besök. Det framstår som erforderligt med en kulturcheck som åtminstone är tre gånger så stort än vad som föreslås (450 kr istället för 150 kr).

- Att stimulera insatser för att tillgänggöra kulturen till flera grupper - såsom att tillgänggöra kultur för de som annars har svårt att nå kultur är angeläget. Att därtill möjliggöra digital tillgänglighet och digital produktion är resurskrävande och här behövs extra stimulans för utveckling och innovationer och för att möjliggöra att aktörer investerar inom detta utvecklingsområde. Utredningen är tydlig inom detta område och Kulturhuset Stadsteatern delar analysen och förslagen om att det krävs storskaliga satsningar inom området. Det finns stor risk för att det finns för lite resurser och att digital utveckling får stå tillbaka i prioriteringen att rädda det befintliga kulturutbudet utifrån nuläget.
- Att tillse att det fria kulturlivet och dess aktörer samarbetar med offentliga aktörer är viktigt och det är efterfrågat med resurser inom området. Dock är det angeläget att fler konkreta förslag anges och att det tydliggörs vilka effekter som önskas uppnås med insatser på området.
- Att det föreligger en unik möjlighet att satsa på rikt kulturliv och insatser riktade för barn och unga är otvetydigt. Satsningarna på Kulturskolan och annan kulturverksamhet för denna grupp är särskilt angeläget.
- Att det föreligger ytterligare utredningsbehov på flertal områden. Utredningen lyfter flertal olika utvecklings- och utredningsbehov inom kulturområdet och att flertal av dessa har bäring till andra näringar och samverkansområden. Det är viktiga områden som bör utredas närmre.

Sammanfattningsvis är utredningen mycket välkommen. Det föreligger stor risk för att pandemins effekter kommer påverka kulturlivet i en oöverskådlig tid. Alla förslag för att tillse att kulturlivet inte bara når överlevnad, utan även kan ges förutsättningar att vara kreativt och rentav nydanande återstart, är efterfrågat. Utifrån senaste månadernas utveckling föreligger dock risk för att förslagen är långt ifrån tillräckliga.